

ŠTA UČE UČITELJI

Većina nas je odavno zaboravila imena školskih drugova iz prvog razreda osnovne, ali ime učiteljice pamtimo zauvek. Svejedno je da li je danas ogovaramo i podsmevamo joj se ili je pamtimo kao toplo, majčinski brižno stvorenje. Učitelji, nastavnici i profesori, ljudi koji nam tokom dvanaest godina osnovne i srednje škole prodefiluju kroz život, formativno utiču na nas – hteli to da priznamo ili ne. Da nije tako, lik učitelja ili profesora ne bi u književnosti i na filmu bio tako čest motiv i ne bi jedno od najčešćih pitanja u kvizovima bilo: “Koji je slavni filozof bio učitelj Aleksandra Makedonskog?” Uzalud je Aristotelu značaj koji ima za razvoj gotovo svih nauka koje danas imamo – mnogi za njega znaju samo zato što je podučavao velikog vojskovođu i osvajača.

Ko danas uči decu u Srbiji? U našem obrazovnom sistemu radi 127.000 ljudi. Dakle, toliki je broj onih koji svojim načinom razmišljanja, stavovima, kriterijumima i osobenostima utiču na formiranje ličnosti, vaspitanje, radne navike i obrazovanje dece. Toliки je broj ljudi koje generacije pamte, bilo po lepom ili ružnom. Kao i u svakoj drugoj profesiji, u prosveti rade različiti ljudi. Neki među njima su odlučni i posvećeni poput Marka Takerija, kog je maestralno odigrao Sidni Poatje u klasiku *Gospodinu, s ljubavlju* iz 1967. Neki su skloni alternativnim, revolucionarnim metodama podučavanja, kao profesor Džon Kiting iz *Društva mrtvih pesnika*.

Ili su nezainteresovani osobenjaci, kakve neslavno simbolizuje nesrećni gospodin Gerison iz crtane serije *South Park*. Izgleda da su ova tri fiktivna lika solidna ilustracija, s obzirom na to da se o standardima znanja, veština i kvaliteta koje treba da poseduju zaposleni u obrazovanju tek u poslednje dve nedelje vodi javna rasprava u Srbiji. Osim toga, stručnjaci kažu da, iako su nekakvi standardi odavno propisani, postoji problem u tome što ih nastavnici različito razumeju i doživljavaju. Stručno usavršavanje prosvetnih radnika obavezno je tek od 2004. godine. Do tada je bilo prepušteno slobodnoj volji zaposlenih u školama. Krajem oktobra, na otvaranju konferencije “Profesionalni razvoj zaposlenih u obrazovanju – motivisanost za stručno usavršavanje”, ministar prosvete Žarko Obradović izjavio je da istraživanja pokazuju kako bezmalo svi prosvetni radnici svoj posao vole, ali istovremeno smo među poslednjima u svetu kada je reč o kvalitetu obrazovnog sistema. Ko uči decu, gde se nastavni kadar u Srbiji obrazuje i usavršava, koja znanja i veštine mora da poseduje, kako je nekada izgledalo baviti se ovim poslom, a kako danas, pitanja su na koja odgovaramo u prvom dodatku “Obrazovanje za XXI vek”. Jednom mesečno, na stranicama “Vremena” bavićemo se najznačajnijim temama, kvalitetom, mogućnostima i novim trendovima u oblasti obrazovanja u Srbiji.

USAVRŠAVANJE NASTAVNIČKOG KADRA

FOTOGRAFIJE: A. ANIĆ, M. MILENKOVIĆ

Obavezni da napreduju

Dok je ranije inicijativi nastavnika i njegovim potrebama bilo prepušteno eventualno usavršavanje, od 2004. godine Pravilnik o stalnom stručnom usavršavanju i sticanju zvanja nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika predviđa da svaki zaposleni u obrazovanju mora da ima, u periodu od pet godina, najmanje 100 sati programa stručnog usavršavanja

“UČITELJ PODUČAVA DOK i sam uči, onda kada prestane da uči, umire u njemu učitelj”, jedna je od prvih rečenica koju ćete videti uđete li na sajt Učiteljskog fakulteta.

Dok je ranije inicijativi nastavnika i njegovim potrebama bilo prepušteno eventualno usavršavanje, od 2004. godine Zakonom o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja i Pravilnikom o stalnom stručnom usavršavanju i sticanju zvanja nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika predviđa se da svaki zaposleni u obrazovanju mora da ima, u periodu od pet godina, najmanje 100 sati programa stručnog usavršavanja. Od toga, 60 sati pripada programima koji su obavezni i koje određuje ministar prosvete, a preostalih 40 sati su izborni. Obavezni programi su obično oni koji imaju širu ciljnu grupu i

čija je tema aktuelna. Primera radi, u skorije vreme to su bili programi i seminari o nasilju, bolestima zavisnosti i reformi školstva.

U Centru za profesionalni razvoj zaposlenih u obrazovanju kažu da je zainteresovanost među zaposlenima u obrazovanju, kako za pravljenje tako i za pohađanje programa usavršavanja u stalnoj uzlaznoj putanji. “Ove godine u katalogu se nalazi 840 programa koje su komisije odobrile. Prošle godine taj broj je bio 571. Takođe, školske 2008/09. bilo je 30.000 učesnika više u odnosu na prošlu školsku godinu, kada ih je bilo 52.000”, kaže za “Vreme” Branka Šegrt, rukovodilac sektora za osiguravanje kvaliteta programa stručnog usavršavanja pri Centru.

Centar za profesionalni razvoj zaposlenih postojao je kao autonomna jedinica od

2003. godine, da bi 2004. ovaj centar zaživeo u okviru Zavoda za unapređivanje rada i obrazovanja. Kako nam objašnjava rukovodilac Centra Milan Bošković, u okviru Centra za profesionalni razvoj zaposlenih postoje tri sektora: Sektor za stručno usavršavanje i napredovanje, Sektor za pripravništvo i rukovođenje u obrazovanju i Sektor za osiguranje kvaliteta programa stručnog usavršavanja. Centar obavlja različite stručne poslove koji se odnose na: pripremu kompetencija za profesiju nastavnika i vaspitača i njihovog profesionalnog razvoja kao i kompetencija direktora, pripremu programa uvođenja u posao pripravnika i polaganje ispita za dozvolu za rad, unapređivanje sistema stalnog stručnog usavršavanja, odobravanje programa stalnog stručnog usavršavanja.

PRIORITETI I IZBOR: Kada se govori o programima za usavršavanje važno je napomenuti da osim nastavnika koji je autor ili realizator, projekat mora da podržava i neka obrazovna institucija koja će garantovati za taj program. Ove godine je prvi put Ministarstvo prosvete saopštilo obrazovne prioritete za profesionalno usavršavanje nastavnika. Kao bitne oblasti istaknute su: prevencija nasilja i diskriminacije, inkluzija učenika sa smetnjama u razvoju kao i dece iz marginalizovanih grupa, razvijanje

motivacije kod učenika, komunikacijske veštine kao i saradnja sa roditeljima i učeničkim parlamentima.

Katalog programa stručnog usavršavanja zaposlenih u obrazovanju Zavod objavljuje svake školske godine.

Kako nam objašnjava Branka Šegrt, na izbor seminara koje nastavnici, vaspitači, stručni saradnici ili direktori pohađaju očigledno utiču, pored obrazovnih prioriteta, i lične potrebe zaposlenih kao i potrebe obrazovne institucije. "Svakako da je lični nivo važan, ali mora se naći neki sklad između potreba nastavnika i potreba same škole, jer škole imaju svoje mikro živote i svaka od njih ima svoje specifične potrebe", kaže Branka Šegrt. "Svakako da je lični nivo bitan, ali mora se naći neki sklad između potrebe nastavnika i potrebe same škole, jer škole imaju svoje mikro živote i svaka od njih ima neke drugačije potrebe u odnosu na ostale", kaže Branka Šegrt.

Škola je u obavezi da načini plan stručnog usavršavanja u skladu sa svojim, kao i sa prioritetima Ministarstva. Organi uprave svake škole donose plan i kasnije usvajaju izveštaj o njegovom ostvarivanju. Međutim, seminari koji su najviše birani u prošloj godini su bili opšteg tipa. Na prvom mestu reč je o seminarima gde nastavnik može da upotpuni svoju ulogu ocenjivača učenikovog znanja. Zatim slede oni koji su radili na razvijanju komunikacije, kao i seminari čije su se teme odnosile na motivisanje učenika za rad i održavanje te motivacije.

Najveći broj učesnika seminara je sa radnim stažom od osam do 15 godina, dok su na drugom mestu nastavnici koji se mogu pohvaliti stažom od 16 do 25 godina. "To je samo dokaz da i zreli nastavnici, sa izgrađenom karijerom, imaju potrebu za napredovanjem", zaključuje Šegrtova. Kada već govorimo o statistici, valja pomenuti i podatak da je, imajući u vidu sve učesnike seminara prošle školske godine, 60 odsto njih zaposleno u osnovnim školama.

Osim lične satisfakcije, aktivni nastavnici dobijaju i druge prednosti. Naime, oni imaju mogućnost napredovanja u zvanjima i to sledećim redom: pedagoški savetnik, samostalni pedagoški savetnik, viši pedagoški savetnik i visoki pedagoški savetnik. Nastavnici pri konkurisanju za jedno od tih zvanja treba da prilože dokaze o svom radu. Svečano zvanje, osim veće mogućnosti za različite

VAŽNO JE NAĆI PUTOKAZ: Milan Bošković i Branka Šegrt

oblike rada u školi, u izradi projekata, imaju i pravo na uvećanu platu za stečeno zvanje. Kako primećuje Milan Bošković, kolika god da je unutrašnja motivacija, ni spoljašnja nije bez značaja.

Pomenuti programi i seminari nisu jedini oblik stručnog usavršavanja, ali jesu najčešći. Tu su još i razne konferencije, okrugli stolovi, panel diskusije, predavanja i učestvovanje na stručnim većima, držanje uglednih i oglednih časova i predavanja u školi. (Ogledni časovi se odnose na uvođenje inovacija u nastavu.)

STANDARDI KAO PUTOKAZ: Krajem oktobra ove godine održana je međunarodna konferencija u Sremskim Karlovcima na temu "Profesionalni razvoj zaposlenih u obrazovanju – motivisanost za stručno usavršavanje". Jedna od tema bila je i razumevanje standarda kompetencije za profesiju nastavnika. Jedan od zaključaka konferencije je bio i taj da je za profesiju nastavnika u srpskom obrazovnom sistemu neophodno postaviti standarde stručnosti i kvaliteta.

Zbog toga je započeta javna rasprava po školama koja će trajati mesec dana i čiji je cilj da se, po rečima Milana Boškovića, dobije mišljenje svih nastavnika u Srbiji. Kada se podaci obrade, zaposleni u Zavodu će te obrađene podatke dostaviti predstavnicima škola da bi se dobio konačan predlog standarda. Nakon toga će ga komisija Zavoda u proširenom sastavu dopuniti i poslati Ministarstvu na usvajanje. "Važno je da se sa predloženim standardima upoznaju sami nastavnici, da oni vide gde se nalaze, šta je to što ne odgovara, da li imaju neko novo viđenje situacije. I sve to će nam biti od koristi

jer su ti isti standardi njima putokazi za usavršavanje", objašnjava nam Milan Bošković.

REGIONALNI CENTRI: Osim u Beogradu, postoje i regionalni centri za profesionalni razvoj zaposlenih u obrazovanju u Nišu, Užicu i Čačku. Svi oni su inače uspostavljene zahvaljujući memorandumu koje su sredinom 2003. godine potpisali Vlada Švajcarske, tačnije njihova Agencije za razvoj i saradnju, i Ministarstvo prosvete Republike Srbije.

Do kraja godine u planu je otvaranje regionalnog centra u Kikindi i to će, za sada, biti jedini takav centar u Vojvodini. U konkurenciji su bili i drugi vojvođanski gradovi, a vest da će baš Kikinda dobiti centar, tamošnja opštinska vlast opisala je kao "vraćanje Kikinde na prosvetnu mapu Srbije". Za njegovo otvaranje potrebno je 132.000 evra, od čega će dve trećine sume donirati Švajcarska agencija za razvoj i saradnju, a ostatak kikindska opština.

Značaj ovakvog centra je jasno vidljiv na obrazovnom nivou, a on ima i drugi značaj koji nije zanemarljiv. Pomoćnica predsednika opštine Kikinde objasnila je to nedavno rekavši da "lokalna samouprava je dužna da obezbedi svojim prosvetnim radnicima novac za edukaciju. Na ovaj način uštedećemo sredstva za usavršavanje naših prosvetara, a očekujemo da će se u Kikindi edukovati i veliki broj naših kolega u zavisnosti od toga šta im budemo ponudili."

Prema najavama iz Ministarstva prosvete, u narednih tri do šest meseci predviđeno je i osnivanje centara u Smederevu, Šapcu, Kruševcu i Negotinu.

JELENA JORGAČEVIĆ

STANDARDI

Poznavanje, razumevanje i lepo ponašanje

Dopisom koji je ministar prosvete Žarko Obradović 6. novembra ove godine prosledio svim školama u Srbiji počela je javna rasprava o Nacrtu standarda znanja, veština i vrednosnih stavova (kompetencija) za profesiju nastavnika. Javna rasprava se odnosi na deo dokumenta pod nazivom – Tekst standarda. Komisija Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja izradila je Nacrt standarda kompetencija za profesiju nastavnika koji prenosimo u celini

DEFINICIJA:

Nastavnik je ličnost opredeljena za nastavnički poziv, ovlašćena i odgovorna da ostvaruje ciljeve obrazovanja i vaspitanja, zadatke i sadržaje propisane zakonom.

KOMPETENCIJA I

Nastavnik poznaje i razume opšte principe i ciljeve sistema obrazovanja i vaspitanja, a posebno iz predmetne oblasti koja mu je poverena, sposoban je da ih ostvaruje u nastavi i doprinosi njihovom razvoju.

Nastavnik:

1. Poznaje sistem obrazovanja i vaspitanja, razume svoju ulogu u njemu i kritički doprinosi njegovom unapređivanju;
2. Poznaje i razume standard za profesiju nastavnika i u skladu sa njim realizuje svoj profesionalni rad u ustanovi;
3. Poznaje propise iz oblasti obrazovanja i vaspitanja i u skladu sa njima ostvaruje svoja prava i dužnosti na radnom mestu;
4. Poznaje nastavni plan razreda i program predmeta koji predaje, kao i njegovu korelaciju sa predmetima razreda, odnosno obrazovnog profila – smeru;
5. Razume povezanost ciljeva, zadataka, ishoda, sadržaja, metoda i oblika rada i stručno vrši odabir istih prema razvojnim mogućnostima učenika i uslovima rada;
6. Zna prava i odgovornosti koji se nalaze u Konvenciji UN-a o dečijim pravima i svoju praksu zasniva na uvažavanju tih koncepta;
7. Razume i ume da primeni u obrazovnom kontekstu principe ravnopravnosti, društvene pravde i borbe protiv diskriminacije;
8. Razume značaj primene novih informacionih tehnologija radi inoviranja, obogaćivanja i unapređivanja nastavnog rada;
9. Zna i primenjuje pravila lepog ponašanja i profesionalnog odevanja i u skladu sa njima postupa;
10. Poznaje i primenjuje gramatiku i pravopis srpskog ili drugog jezika na kom izvodi nastavu, radi na bogaćenju svoje jezičke kulture, kao i na usmenom i pismenom izražavanju učenika.

KOMPETENCIJA II

Nastavnik poseduje znanja, veštine, vrednosne stavove i sposobnosti da analizira postojeće resurse, planira aktivnosti i stvara uslove za realizaciju nastave.

Nastavnik:

1. Svojim vrednosnim stavovima i celokupnim angažovanjem učestvuje u planiranju aktivnosti koje doprinose unapređivanju kvaliteta rada škole;
2. Poboljšava i razvija saradnju između škole i ustanova koje obezbeđuju uslove za sticanje funkcionalnog/praktičnog znanja učenika;
3. Komunicira sa porodicom, informiše i nudi ideje za stvaranje stimulativnog okruženja, koje podstiče razvoj ličnosti učenika i praktikovanje zdravih životnih stilova;
4. Ume da planira i programira obrazovno-vaspitni rad u svom stručnom veću, školi, na nivou područnice ili okruga, primenjujući horizontalnu i vertikalnu korelaciju;
5. Ume da izrađuje globalni i operativni plan rada za svoj predmet, kao i neposredne pripreme za realizaciju nastavnog časa;
6. Ume da planira, utvrđuje, ujednačava i unapređuje kriterijume ocenjivanja i izrađuje instrumente za praćenje rada i napredovanja učenika;
7. Kreira jednake mogućnosti za svakog učenika, bez obzira na pol, rasu, nacionalnost, veru, jezik, kulturu, socioekonomski status, godine, smetnje u razvoju ili invalidnost;
8. Pri planiranju različitih oblika nastave koristi stečena znanja i veštine za usklađivanje sadržaja sa predznanjima, potrebama i osobenostima učenika, škole i sredine;
9. Bira tehnologije koje su uzrasno prilagođene učenicima radi usvajanja i razvijanja neophodnih veština;
10. Stvara aktivno, bezbedno i zdravo okruženje, kojim podržava istraživanje, učenje, samostalnost kod učenika, razvijanje socijalne kulture, svesti o važnosti sopstvenog zdravlja i očuvanja životne sredine;
11. Ličnim primerom ispoljava doslednost, poštenje, iskrenost, pouzdanost, predvidljivost, otvorenost i spremnost za različite socijalne kontakte, razmenu ideja i podataka.

KOMPETENCIJA III

Nastavnik poseduje znanja, veštine, vrednosne stavove i sposobnosti da realizuje nastavni proces.

Nastavnik:

1. Ostvaruje obrazovne, vaspitne, estetičke/estetske i funkcionalne nastavne ciljeve u skladu sa programom za određeni razred;
2. Razume i koristi adekvatnu nastavno-naučnu metodologiju i rezultate aktuelnih i verifikovanih istraživanja o obrazovanju i vaspitanju;
3. Razume i koristi informacione tehnologije u planiranju, realizaciji, vrednovanju i inoviranju nastavnog rada;
4. Prilagođava metode i oblike rada, preuzimajući odgovornost za učenje i napredak svakog učenika;
5. Povezuje gradivo sa prethodnim znanjima i iskustvima;
6. Primenjuje različite oblike nastave i stilove učenja u svakodnevnom radu sa učenicima;
7. Koristi raznovrsne i dostupne resurse radi povećanja očiglednosti, dinamičnosti nastave, boljeg razumevanja nastavnih sadržaja i lakšeg sticanja znanja, veština i vrednosnih stavova;
8. Koristi proces ocenjivanja kao faktor motivisanja učenika za učenje;
9. Usmerava učenike i podučava ih kako da argumentuju svoje stavove i procenjuju stavove, ponašanje i rad drugih;

KOMPETENCIJA IV

Nastavnik poseduje znanja, veštine, vrednosne stavove i sposobnosti da prati, meri, vrednuje i analizira postignuća učenika i preduzima mere u cilju poboljšanja rezultata rada učenika i nastavnog procesa.

Nastavnik:

1. Kontinuirano promišlja, procenjuje, analizira i evaluira sopstvenu praksu, traži povratne informacije o svom radu i unosi promene u svoj rad;
2. Sa kolegama, stručnom službom, direktorom, institucijama i svim učesnicima obrazovno-vaspitnog procesa razmenjuje iskustava od značaja za praćenje i vrednovanje napredovanja učenika radi ujednačavanja kriterijuma praćenja i vrednovanja;
3. Razume i vrednuje postignuća učenika – u funkciji podrške napredovanju učenika i unapređivanja obrazovno-vaspitnog rada;
4. Pomaže roditeljima da dođu do informacija, resursa ili službi koje su im potrebne za poboljšanje učeničkog učenja i razvoja;
5. Razume značaj informacionih tehnologija i koristi ih u praćenju, merenju i vrednovanju nastavnog rada;
6. Izrađuje instrumente za praćenje rada i napredovanja učenika;
7. U radu sa učenicima poštuje i primenjuje principe ocenjivanja: objektivnost, javnost, kontinuiranost i svestranost.

BEZ PRAVILA: Gospodin Gerison iz "South parka" i Robin Vilijams i Sidni Poatije kao nastavnici u filmovima "Društvo mrtvih pesnika" i "Gospodinu, s ljubavlju"

10. Razvija demokratske vrednosti, uključujući svakog učenika u proces donošenja odluka koje se odnose na pravila, planove i aktivnosti, stvara atmosferu odlučivanja u kojoj svi učestvuju;
11. Razvija kod učenika toleranciju, razumevanje, prihvatanje i uvažavanje različitosti;
12. Uvažava stavove i mišljenja učenika, podstiče interaktivno učenje i kritički odnos prema izvorima znanja;
13. Podržava razvoj samopoštovanja i samopouzdanja kod učenika i podstiče ih na veća zalaganja;
14. Poznaje psihofizičke i razvojne karakteristike uzrasta učenika i usklađuje svoj rad i zahteve u skladu sa njima, prihvata učenika kao osobu u razvoju;
15. Podstiče vršnjačku interakciju zbog izgradnje međusobnog razumevanja, uzajamne podrške i osećanja pripadnosti u odeljenjskoj zajednici i nastavi;
16. Sposoban je da rešava situacije iz pedagoške prakse samostalno i u saradnji sa relevantnim stručnim službama i roditeljima, pristupajući problemima na kreativan i konstruktivan način.

KOMPETENCIJA V

Nastavnik se kontinuirano profesionalno usavršava i razvija svoja znanja, veštine, vrednosne stavove i sposobnosti.

Nastavnik:

1. Svestan je značaja doživotnog učenja, kontinuirano se profesionalno usavršava i unapređuje svoj rad;
2. Prati aktuelna dešavanja i inovacije u obrazovanju;
3. Razvija adekvatne i koherentne lične strategije doživotnog učenja i usavršavanja u oblasti predmeta, nastavničke struke, obrazovne i informacione tehnologije, inkluzije itd.;
4. Razmenjuje iskustva sa kolegama radi sticanja znanja, unapređivanja i inoviranja sopstvenog rada;
5. Unapređuje, inovira i prezentuje nastavne programe u školi i van nje, koristeći znanja stečena stručnim usavršavanjem.

ZANIMANJE UČITELJ

Neophodni su živci

“Pre nego što počne čas, ja sve svoje probleme stavljam u stranu. Kada uđem u učionicu, to je moj svet”

MALO KOJI POSAO zahteva i podrazumeva toliko predanosti i strpljenja kao što je to učiteljski. I retko gde greške mogu da ostave tako duboke tragove kao u slučaju kad ljudi obrazuju i vaspitavaju decu u uzrastu od sedam do deset godina.

Ali dok se materijalna situacija zaposlenih u školstvu donekle poboljšala poslednjih godina, za odnos dece i roditelja prema nastavnicima ne može se isto reći. “Stanje u učionici je odraz stanja u društvu”, naglašava Snežana Miletić, učiteljica ili, kako se to danas zove, profesorka razredne nastave, u Osnovnoj školi “Milan Rakić” na Novom Bеоgradu. No, da li postoje stvari koje se ipak ne menjaju?

“Bilo je i biće važno naći zajednički jezik sa decom, prepoznati šta je to što detetu treba kada ga učite. Po njegovom pogledu, ponašanju, oceniti šta je problem. Ako to uspete onda je sve drugo pesma”, reči su Ljubice Panić, profesorke razredne nastave u Osnovnoj školi “Petar Kočić” u Zemunu. Panićeva smatra da je najvažnije naći sebe u poslu koji radiš, bezrezervno se dati i to se onda vraća. Sa poštovanom decom, kako im se obraćao Duško Radović, mora se biti izuzetno pažljiv, jer “oni nisu glina pa ako nešto zablrljamo, kupićemo novu”, dočarava svoje viđenje Ljubica Panić.

Neophodno je uložiti ogroman trud da bi, kako kaže Panićeva, “neprobuđene probudili, da mogu da idu u korak sa onima koji štrče i brže napreduju”.

Po njenim rečima, ranije su, dok nije bilo predškolskog odeljenja, razlike među decom kojom su se roditelji bavili i onom koja su bila donekle zapostavljena bile još uočljivije nego danas. Dešavalo joj se da dete od sedam godina nikada nije čulo ni za jednu bajku ili da ih obavesti da će ići u pozorište, a osmogodišnjak je upita šta da ponesi i koliko će dana tamo ostati. Danas se to ne događa.

Međutim, danas je problem sve manji broj đaka. Vera Blečić, zaposlena u OŠ

“Bratstvo i jedinstvo” u Somboru, prvi put u svojoj karijeri ima 11 učenika i naglašava da ideal nekih učitelja o malim grupama, po njenom mišljenju, sa sobom nosi mnogo teškoća. U brojnijim razredima, naime, rađa se zdrav takmičarski duh, bolji u učenju motivišu slabije. “Ovako, kome ide loše, njemu stalno ide loše”, tvrdi Blečićeva.

I Snežana Miletić napominje da je, kada je počinjala da radi, u odeljenju imala 42 učenika, a da je sada svakog jutra u školskim klupama čeka njih desetoro.

“Dobar odnos sa decom traži mnogo pažnje. Ja gledam da ne kaznim decu, ako je neko nemiran, onda ga postavim da baš on bude zadužen za disciplinu, ako je neuredan, da on vodi računa o urednosti ostalih”, kaže Snežana Miletić.

Svakako da je za usmeravanje đaka neophodna i podrška roditelja. Naše sagovornice ističu da je bitan stalni kontakt sa njima i da se teškoće mnogo brže prevazilaze zajedničkim dogovorom profesora razredne nastave i oca i majke.

“Međutim, problem je što roditelji u poslednje vreme više rade, a čini mi se i da pokazuju manje interesovanja za decu. Često se događa i da jedan roditelj saraduje sa učiteljem, a drugi je nezainteresovan. U takvoj situaciji možete da uradite vrlo malo, pogotovo sa dečacima kojima je neophodan autoritet”, govori o svom iskustvu Snežana Miletić. Zbog toga je, po njenom mišljenju, bitno da učitelji imaju pojavu, glas i stav kako bi deca imala sa kim da se identifikuju.

Ljubica Panić smatra da čak i među ljudima koji završe Učiteljski fakultet ima onih koji nisu za ovaj posao: “U mojoj generaciji

ĐACI NISU GLINA: Ljubica Panić, učiteljica

je bilo odličnih studenata, prijatelja, ali prosto nisu bili za to”, kaže ona i dodaje da bi se obavljao posao učitelja “neophodni su živci da vi, recimo, ponovite 16. put, ono što ste pre toga rekli 15 puta, jer uvek se nađe neko ko će ponovo da pita”. Ona smatra da u svakom zanimanju, pa tako i njenom, postoje ljudi koji nešto “rade” i koji zaista rade, a razlika je u emociji koju imaju. “Pre nego što počne čas ja sve svoje probleme stavljam u stranu. Kada uđem u učionicu, to je moj svet”, objašnjava Panićeva.

Sve tri naše sagovornice govore otvoreno i o lepim i o manje lepim stranama posla. Očekivanja od škole ponekad su prevelika, pa kako ističe Snežana Miletić, od škola se traži da od obrazovne postanu vaspitna institucija. Deca su danas nemirnija i agresivnija nego ranije, pa veliki deo vremena učitelji troše samo na njihovo smirivanje.

Međutim, sve tri su složne u tome da bi, jednog dana, svojoj deci preporučile taj posao. Ako ni zbog čega drugog, onda zbog onog osećaja kada vam se posle petnaestak godina javi neko iz vaše prve generacije i kaže vam da je postao roditelj ili dobio dobar posao i da je to želeo prvo da kaže svojoj učiteljici.

JELENA JORGAČEVIĆ

Tradicija, smerovi, Bolonja

Skupština Republike Srbije usvojila je 1. jula 1993. godine Zakon o Učiteljskim fakultetima u Republici Srbiji, zahvaljujući kom su iste godine pedagoške akademije prerasle u učiteljske fakultete na svim univerzitetima u Srbiji

POČELO IZMEĐU DVA RATA: Učiteljski fakultet u Beogradu

OBRAZOVANJE UČITELJA U Srbiji ima dugu tradiciju. Kamen temeljac za organizovano školovanje učitelja postavljen je 1870. godine kada je, u vreme namesničkog režima, donet prvi Zakon o uređenju učiteljske škole. Prvu učiteljsku školu u Kneževini Srbiji otvorio je u Kragujevcu tadašnji ministar prosvete Dimitrije Matić 27. januara 1871.

Posle tri godine rada škola se preselila u Beograd. Školovanje budućih učitelja produženo je 1877. sa tri na četiri godine. Zbog "šurovanja učenika sa opozicijom", kako je pisalo u izveštajima Žandarmerije iz tog vremena, ova škola je 1896. odmah posle proslave 25. godina postojanja, premeštena u Aleksinac. U narednih 50 godina bilo je dosta promena, završio se Prvi svetski rat, izgrađeno je na desetine učiteljskih škola – 1925. godine, na primer, radilo je 49 učiteljskih škola, a u Beogradu su počev od perioda između između dva svetska rata, pa sve do 1950. postojale muška i ženska učiteljska škola.

Istorija školovanja učitelja za Srbe iznad Save i Dunava počela je čitav vek ranije. Naime, 1. maja 1778. osnovana je Norma, prva ustanova za obrazovanje učitelja na srpskom jeziku u Habzburškoj monarhiji. Njen prvi upravitelj Avram Mrazović, sin

somborskog sveštenika Georgija, prosvetitelj i humanista, kao i pisac i prevodilac klasiističko-prosvetiteljskog manira, uvrstio se sa još dvojicom znamenitih prosvetitelja toga doba – Stefanom Vujanovskim i Teodorom Jankovićem Mirijevskim – u pionire moderne epohe u srpskom školstvu. Sentandreja je, posle Sombora, u srpskoj kulturnoj istoriji i prosvetnoj povescnici grad od posebnog značaja. U njoj je 1812. godine učinjen sledeći korak u modernizovanju srpskih učitelja, kada je Uroš Stefan Nestorović, učeni Srbin, filozof i pravnik, rođen u Budimu, osnovao prvu srpsku učiteljsku školu, čiji nam je zvaničan naziv Kraljevski pedagogijum naroda ilirskog ostao u spisima tadašnje državne administracije. Nestorović je postavljen da izvrši reformu pravoslavnih škola u carevini. Već 1815. škola je produžena na dve godine da bi 1816. bila preseljena u Sombor gde je postojala sve do 1973, a potom je prerasla u Pedagošku akademiju koja je prestala sa radom kada je 1993. osnovan Pedagoški fakultet.

Skupština Republike Srbije usvojila je 1. jula 1993. godine Zakon o Učiteljskim fakultetima u Republici Srbiji, zahvaljujući kom su iste godine pedagoške akademije prerasle u učiteljske fakultete na svim univerzitetima u Srbiji.

Učiteljski fakultet Univerziteta u Beogradu počeo je sa radom 30. septembra 1993. godine, a prva generacija diplomaca izašla je sa Fakulteta u oktobru 1997. Fakultet ima dva smera: za obrazovanje profesora razredne nastave i obrazovanje vaspitača u predškolskim ustanovama. Smer za obrazovanje vaspitača uveden je 2004. godine, a prošle godine, u vreme proslave 200 godina od uvođenja visokog obrazovanja u Srbiji, prvim diplomiranim vaspitačima diplome je uručio rektor Beogradskog univerziteta Branko Kovačević. Učiteljski fakultet u Beogradu ima svoja odeljenja u Vršcu i Novom Pazaru.

Pri Univerzitetu u Nišu radi Učiteljski fakultet u Vranju, na kom studira oko 750 studenata, na dva smera: za učitelje i vaspitače. Istureno odeljenje ovog fakulteta otvoreno je 1998. godine u Negotinu, gde trenutno studira 120 studenata na smeru za učitelje. Pored osnovnih studija, na Učiteljskom fakultetu u Vranju postoji program doktorskih studija za četiri smera. Reč je o smerovima koji se odnose na metodiku nastave iz: srpskog jezika i književnosti, matematike, prirode i društva i fizičkog vaspitanja.

Univerzitet u Novom Sadu u svom sastavu ima Pedagoški fakultet u Somboru i Učiteljski fakultet u Subotici, na kom se nastava odvija na mađarskom jeziku. Dok u Subotici postoji samo učiteljski smer, studenti u Somboru opredeljuju se za jedan od četiri obrazovna profila: učitelj, dizajner medija u obrazovanju, vaspitač i školski bibliotekar.

U sastavu Univerziteta u Kragujevcu nalaze se Učiteljski fakultet u Užicu i Pedagoški fakultet u Jagodini. U Užicu postoje tri studijska smera na osnovnim studijama: učitelj, vaspitač u predškolskim ustanovama i vaspitač u domovima. U školskoj 2008/09. studenti Učiteljskog fakulteta u Užicu bili su među najuspešnijima na Kragujevačkom univerzitetu, s obzirom na to da je 80 odsto njih uspelo da sakupi odobrena 42, odnosno 60 zakonom propisana poena, koliko je, prema pravilima Bolonjske deklaracije potrebno za prelazak u narednu godinu studija.

Većina učiteljskih fakulteta u Srbiji na svojim veb stranama eksperimentalno sprovodi program Sistema za obrazovanje na daljinu (Distance Learning System – DLS), koji studentima omogućava dostupnost materijala i sadržaja neophodnih za učenje – uvek i svuda. ×

J.G.

Učenje, terapija i odmor

Gradonačelnik Novog Sada Igor Pavličić položio je u petak, 13. novembra, kamen temeljac za izgradnju novog srednjoškolskog centra, u sastavu Škole za osnovno i srednje obrazovanje "Milan Petrović". Novi Sad je za izgradnju centra izdvojio oko 320 miliona dinara, a prema najavi, škola bi trebalo da bude završena 1. septembra naredne godine

UNIVERZALNI DIZAJN: Projekat škole "Milan Petrović"

KAKO JE ZA "Vreme" rekla Miroslava Ivanovski, pomoćnica direktora škole, ovaj projekat je veoma značajan za učenike škole, koji pohađaju pet programa: za učenike sa lakom mentalnom ometenošću, učenike sa višestrukom ometenošću, učenike sa oštećenjem sluha ili vida i učenike sa motoričkim poremećajima. Ivanovski objašnjava da je nova zgrada škole projektovana prema principu univerzalnog dizajna: "To znači da će učenicima biti omogućena maksimalna dostupnost okruženja, objekata, programa i sadržaja. Svuda će biti postavljene rampe za invalidska kolica, a podovi su obloženi rejljefnim pločicama za lakše kretanje učenika sa oštećenjem vida. Univerzalni dizajn znači, na primer, da će biblioteka biti napravljena tako da kada u nju uđe slepo dete, može samostalno da je koristi."

Zgrada će se sastojati od prizemlja i sprata, sa specijalizovanim rehabilitaciono-terapeutskim celinama, u kojima će boraviti mladi od 15 do 27 godina. Osim učionica, u

prizemlju škole biće radionice, sala za fizičko, bazen i restoran, a na prvom spratu 40 soba za boravak učenika iz cele Srbije. "Zgrada je projektovana sa specijalizovanim rehabilitaciono-terapeutskim celinama. Za tretman motoričkih poremećaja je predviđen bazen za hidroterapiju, sala za kinezoterapiju i elektroterapeutski blok. Za učenike sa oštećenjem vida biće uređen tiflo-kabinet i adekvatne senzorne sobe, a za đake sa oštećenjem sluha audio-kabinet i specijalizovane učionice. Adekvatnim projektovanjem i signalizacijom omogućeno je sigurno kretanje osoba sa invaliditetom u svim prostorijama škole i dostupnost svih sadržaja, bez obzira na tip smetnji", kaže Slavica Marković, direktorka škole "Milan Petrović".

Miroslava Ivanovski naglašava da bazen o kom je reč nije klasičan i nije namenjen plivanju i zabavi u vodi: "Reč je o bazenu za hidroterapiju, sa ugrađenom pokretnom stolicom u koju dete može da pređe iz kolica, uđe u bazen i tu radi vežbe. Pored bazena, biće

napravljena i prostorija za elektroterapiju."

U Novom naselju u Novom Sadu radnici građevinske firme Grad-ing počeli su u petak pripreme radove za gradnju zgrade Škole za osnovno i srednje obrazovanje "Milan Petrović". Učenici škole za decu sa ometenošću u razvoju i invaliditetom će, prema najavama projekatnata, sledeće godine nastavu pratiti u modernoj zgradi koja će imati i internat za đake koji nisu iz Novog Sada.

Prva faza gradnje prve ovakve škole u Srbiji, koja obuhvata grube građevinske radove i stavljanje zgrade pod krov košta 165 miliona dinara i finansira se iz gradske kase. Po završetku ovog dela posla, biće raspisan tender za firmu koja će uraditi unutrašnje uređenje zgrade. Zgrada će imati oko 800 kvadrata i biće opremljena po svim standardima neophodnim za boravak dece i mladih sa invaliditetom.

Prema projektu biroa Gardi, glavni ulaz u školu predviđenu za 500 do 600 učenika biće iz Ulice Bate Brkića, a drugi iz ulice Seljačkih buna. Jasno definisani blokovi zgrade biće povezani i manjim ulazima. Objekat je veoma kompleksan, objašnjavaju projektanti, a zbog prirode programa javila se potreba organizacije u specifične, nezavisne, ali povezane celine. U prizemlju su učionice i fiskulturni deo, koji čine sale i bazen za rehabilitaciju. Drugi blok, takođe u prizemlju, čine frizerska, kulinarska, grafičko-tekstilna, molersko-stolarska i mašinska radionice. Sprat škole predviđen je za rad administracije škole i internat sa 40 mesta. Škola ima dva dvorišta, jedno za svakodnevne programe, a drugo sa sportskim terenima i prostorima za odmor. Na krovu sale postavljeno je i zelenilo.

Slavica Marković, direktorka škole "Milan Petrović", navodi da će u školi, uz nastavu, biti organizovane i dokvalifikacije, prekvalifikacije, edukacije i programi inkluzivnog karaktera. "Imaćemo različite vrste programa za srednjoškolski nivo, ali će se obrazovni profili širiti u zavisnosti od potreba dece. U saradnji sa Nacionalnom službom za zapošljavanje organizovaćemo i prekvalifikacije, a škola će imati i programe neformalnog obrazovanja", kaže Miroslava Ivanovski. ×

J.G.

VREME

Copyright © 1997–2005 Vreme

PDF izdanje razvili: Saša Marković i Ivan Hrašovec

obrada: Marjana Hrašovec